

Šie divi raksti dos ieskatu par pamatfaktiem un procesiem, kas attiecas uz vilku situāciju Latvijā:

<http://www.agropols.lv/?menu=84&newsid=96273>

Vilki Latvijā. Vai tiešām drauds?

Selva Šulce, Valsts meža dienests (VMD)

08.10.2013

Pēdējā laikā publiskajā telpā vairakkārt ir izskanējusi ziņa, ka vilki ir nodarījuši postījumus aitu ganāmpulkiem (Eglainē, Zvārtavā). Protams, tas nav labi. Situācija sarežģīta – lauksaimnieki prasa kompensācijas, mednieki gatavi šaut vēl vairāk.

Vai kompensācijas atrisinātu situāciju? Vai palielināta vilku izšaušana kaut ko mainītu? Patiesība, kā parasti, ir pa vidu.

Valsts meža dienesta rīcībā ir fakti, jo Valsts meža dienests apkopo informāciju par gadījumiem, kad no plēsējiem ir cietušu mājdzīvnieki un Valsts meža dienests nosaka maksimāli pieļaujamo nomedīšanas apjomu vilkiem.

Lai situāciju izvērtētu objektīvi, jādistančējas no emocijām un fakti ir šādi –

Ik gadus tiek noteikts lielākais pieļaujamo vilku nomedīšanas apjoms /limits/, jo vilki ir Eiropā aizsargājamā suga, kurai jā saglabā labvēlīgs populācijas stāvoklis.

2009. gadā atļauts nomedīt 180 vilkus, nomedīti 175;

2010. gadā atļauts nomedīt 140 vilkus, nomedīti 139;

2011. gadā atļauts nomedīt 200 vilkus, nomedīti 201;

2012. gadā atļauts nomedīt 250 vilkus, nomedīti 247;

2013. gadā atļauts nomedīt 200 vilkus, nomedīti 113 [līdz 5. X].

Kā redzams pēc skaitļiem, limits pamazām ticis paaugstināts. Visticamāk, ka tiks palielināts arī šajā sezonā nomedijamo vilku skaits, jo 200 bija vien sākotnēji noteiktais daudzums, kura izpildes gaitu jau šobrīd vērtē speciālisti. Izņēmums bija 2010./2011. gada medību sezona, kad dziļā sniega un sērsnas dēļ medīt ar dzinējiem ziemas otrajā pusē nebija iespējams un limits palika sākotnējās robežās. Šajā sezonā no kopējā vilku skaita 113, kas nomedīti līdz 5. oktobrim, 74 bijuši vilcēni.

Maksimāli pieļaujamo nomedīšanas apjomu vilkiem un lūšiem tiek noteikts pēc populācijas stāvokļa, nevis pēc mednieku un mežziņu uzskaites. Populācijas situācijas vērtējuma pamatā ir monitoringa dati – populācijas dzimuma un

vecuma struktūra, un bioloģiskais pieaugums (auglība mazuļu embrionālās attīstības periodā). Materiālus monitoringam zinātnieki ik gadus iegūst, sadarbojoties ar medniekiem, kuri pēc medībām nodod tos zinātnieku rokās. Šie monitoringa dati apliecina, ka katram vilku pārim gadā piedzimst vidēji 6 vilcēni. Lai aizstātu 200–250 gadā nomedītus vilkus, no kuriem, kā zināms, lielākā daļa ir nepieauguši vilcēni, pilnīgi pietiek ar 40–50 pieaugušo pāriem. Vilku populācija, kas sastāv no 200–300 indivīdiem pēc medību termiņa beigām, pateicoties brīvām pārvietošanās iespējām, piemērotām midzeņu vietām un barībai, nodrošina apmēram 50 pārus, kuri sekmīgi vairojas. Šādās robežās vilku skaits Latvijā pēdējo 10–15 gadu laikā arī svārstījies – no 200–300 ziemas beigās līdz 500–600 vasaras sākumā. Apgalvojumam, ka valstī dzīvotu vairāk kā 1000 vilku, nav izskaidrojuma, jo šāda populācija ik gadus saražotu vismaz tik pat daudz kucēnu un augtu neiedomājami ātri.

Apkopotā informācija par ziņotiem gadījumiem, kad vilki saplosījuši mājdzīvniekus.

2009. gadā – 110 mājdzīvnieki, tajā skaitā 87 aitas;

2010. gadā – 85 mājdzīvnieki, tajā skaitā 70 aitas;

2011. gadā – 242 mājdzīvnieki, tajā skaitā 176 aitas;

2012. gadā – 170 mājdzīvnieki, tajā skaitā 163 aitas;

2013. gadā [līdz 1. oktobrim] – 174 mājdzīvnieki, tajā skaitā 152 aitas.

Redzams, ka pēc mazāka skaita vilku nomedīšanas 2010./2011. gada sezonā tiešām sekojuši plēsēju uzbrukumi divreiz lielākam skaitam mājdzīvnieku. Turpmākajos gados vilku medības ir pastiprinātas, kaut gan saplosīto mājdzīvnieku skaits daudz nesarūk. Sīkāk analizējot vilku uzbrukumu gadījumus un iepazīstoties ar postījumu vietām, apstiprinās jau agrāk zināmais – mājdzīvnieku īpašnieki pilnībā ignorē līdzšinējo pieredzi, ieskaitot paši savējo, un neizmanto nekādus pasākumus īpašuma aizsardzībai pret savvaļas dzīvniekiem. Šādā situācijā problēmu atrisināt ar medīšanu nevar, jo postījumiem ir gadījuma raksturs.

Tāda ir ar faktiem apstiprinātā situācija par vilkiem visas valsts mērogā, lai cik varbūt atšķirīga pieredze ar šiem plēsējiem arī būtu atsevišķos medību iecirkņos, pagastos vai zemnieku saimniecībās.

No iepriekš minētā var secināt, ka plēsēju skaits populācijā tieši nekorelē ar nokosto mājdzīvnieku skaitu. Neatkarīgi no tā, kāds būtu kopējais vilku skaits, var veidoties situācija, ka arī viens vienīgais palikušais vilks var nokost aitas kādā aplokā kā viegli iegūstamu barību un tas nenozīmē, ka vajadzētu palielināt vilku nomedīšanas apjomu. Vienīgais ceļš būtu konkrētu aizsardzības līdzekļu

noteikšana. Un pat, ja šāda rīcība šķiet nesamērīga ar ieguvumiem, tad plēsēju ilggadīga barošana ar augstvērtīgu šķirņu mājlopiem noteikti ir daudz nepārdomātāka prakse.

Dažas piezīmes pie šī raksta:

- 1) (līdz 20. oktobrim no 133 nošautajiem vilkiem 67% bija kucēni)
- 2) Latvijā ir ~ 4 500 aitu ganāmpulki un vilku 30-40 nokostās aitas (pārējās ir suņu nokostas) skar tikai dažus ganāmpulkus – līdz ar to vilku uzbrukumi NAV realitāte vairumam aitkopju.

Turklāt aitkopji norāda, ka par vilkiem daudz lielāku postu nodara klaiņojošie un naktī no ķēdes palaistie kaimiņu suņi – piemēram, 2012. gadā no 170 nokostiem mājlopiem vismaz 143 bija suņu nokosti, bet 2013.gadā no 174 – vismaz 129.

Tikai lieta tāda, ka VMD Medību daļa (Rīgas kantoris), kas sastāv no 3 ierēdņiem publiski visas suņu nokostās un savainotās aitas piedēvē vilkiem – lai ‘pamatotu’ kvotas lielumu, kuru mednieki pēc tam 9 mēnešus cenšas izpildīt.

Sarkangalvītes aizstāvju dumpis jeb Dzīvnieku ferma-2

Kad vilks ir kļuvis par Gada dzīvnieku, dabiski rodas jautājums – kāda tad īsti ir attieksme pret šo Eiropā aizsargājamo sugu tiem, kuri viņus šauj?

Padomju tradīciju kopēji, kuru prātos un sirdīs joprojām turpinās Lielais Tēvijas karš pret vilkiem, arī šajā medību sezonā nelika vilties. Vēl pat nebija sākusies gandrīz deviņus mēnešus ilgā vilku medību sezona, kad iespējamais lāču malumednieks Alberts Draviņš jau paspēja atstrādāt ikgadējo rituālu un paraudāt par mežonīgajiem vilkiem Viļakas pusē, kuri tik ļoti jau esot savairojušies, ka tupot jau zem katras eglītes un apdraudot cilvēkus, īpaši sievietes un mazus bērnus. Šī ikgadējā atrakcija balamutes Draviņa izpildījumā lieliski papildina kopējo resno un slinko šāvējonkuļu kareivīgo noskaņojumu, kuri jau tiktāl ir uzvilkušies, ka paši jau tic savām pasaciņām par 2000 vilkiem un 3000 lūšiem Latvijā, kam nekā cita nav ko darīt kā uzglūnēt cilvēkiem un tos izsekot. Šo kolektīvo prāta aptumsumu un apokaliptisko noskaņojumu raksturo vairākas lietas.

Pirmkārt, jāatzīmē, ka vismaz pēdējos divus gadus publiskajā telpā pilnīgi atklāti tika izteikti draudi bijušajam VMD Medību daļas vadītājam un vilku un lūšu monitoringa vadītājam Jānim Ozoliņam par it kā pārmērīgi saudzīgo attieksmi

pret lielajiem plēsējiem un aicinājumi 'ņemt lietas savās rokās' jeb piekopt malumedniecību un šaut vilkus un lūšus visu cauru gadu. Interesanti, ka neviena no žurnālistēm neuzskatīja to par pietiekami dīvainu izpausmi, lai tai veltītu kaut vienu rakstu.

Otrkārt, padomju mednieka raksturīga iezīme ir zooloģisks naidis pret vilku kā kaitēkli, kas visuzkrītošāk izpaužas vilku mazuļu slaktēšanā. Līdz 2013.gada oktobrim no 113 nomedītajiem vilkiem 74 bija vilcēni; tātad nošauti tika divarpus līdz piecus mēnešus veci vilku mazuļi. Mednieki to panāca ar piegaudošanu uz kuru atsaucās nepieredzējušie vilcēni, kas ļāva noteikt viņu atrašanās vietu, lai vēlāk 100 mednieki varētu ielenkt vilku ģimeni un visus apšaut. Tāpat neapprakstāms prieks pārņēma, kad martā izdodas nošaut vilku mammu ar vēl nedzimušiem mazuļiem vēderā - par šādu varoņdarbu var pat saņemt uzslavu no ērgļu pētnieka Uģa Bergmaņa.

Treškārt, par Latvijas padomju mednieku iecietības amplitūdu pret Eiropā aizsargājamu sugu var spriest pēc Zvārdes manevriem un biologa Uģa Bergmaņa refleksiem.

2013.gada janvārī uz vilku medībām Zvārdē ieradās vairāk nekā 400 mednieku no visas Latvijas, lai šautu vienu vilku ģimeni. Tā būtu jāuztver kā kolektīva masu psihoze, jo padomju mednieki vienkārši nevar izturēt, ka pēc medību sezonas paliek 200-300 vilku, kurus viņi uzskata par 'kaitēkļiem' - tāpēc visiem patiesi ticīgajiem kā krusta karā jādodas uz fronti Zvārdē.

(<https://www.youtube.com/watch?v=m5CvMnufyNI>
„Vilku medības Zvārdē”)

Vairumam mednieku vilki un lūši Latvijas mežos rada līdzīgu afekta stāvokli kā reliģiskajiem sektantiem ažiotaža ap pasaules galu - tāpēc vilku un lūšu esamība viņos izraisa apokalipses sajūtu, ko pavada smieklīgi apgalvojumi, ka Latvijā esot vismaz 5 000 vilku un lūšu, lai gan Jānis Ozoliņš, kurš ir vadošais Latvijas vilku un lūšu pētnieks, apgalvo, ka pēc medību sezonas esot ap 200-300 vilku un 400 lūšu.

No *Vilka aizsardzības plāna* var uzzināt, ka 1999.-2007.g. vidēji tika nomedīti 43% no vilku populācijas un ka vilku skaits sāk samazināties, ja nomedīšanas apjoms pārsniedz 30-40%.

Tomēr pēc 2007.gada vilku kvota nevis samazinājās, bet gan palielinājās no 130 līdz vidēji 180 vilkiem. Līdz ar to var pieņemt, ka daļu no populācijas skaita veido Latvijā iecelojošie vilki no kaimiņos esošajām valstīm, kurās vilkus medī mazāk intensīvi – Igaunijas, Krievijas un Lietuvas. To arī apstiprina nošauto vilku skaits pierobežas rajonos – 2011./2012. medību sezonā to bija vismaz 70 no 201.

Salīdzinājumam, - Polijā jau kopš 1998.gada pastāv vilku medību liegums un 2009. gada uzskaitē uzrādīja 543 - 687 vilkus, kuri dzīvoja 117 - 129 ģimenēs. ASV

Jeloustonas nacionālajā parkā, kas pēc platības ir Kurzemes lielumā un kur arī nenotiek vilku medības 2008.gadā dzīvoja 124 vilki, no kuriem vairojās tikai 6 pāri. Bet Latvijā, kur pastāv maksimāla medību slodze, mazuļi dzimst 70% pieaugušo vilceņu.

No tā visa var secināt, ka Latvijā vilki tiek pakļauti pārmērīgi lielai un absurda medību slodzei, kas noved pie tā, ka vietējie vilki tiek padarīti par vairošanās mašīnām, lai pēc tam, kad viņi ir izšauti, vēl varētu pašaudīt arī ieceļojošos Igaunijas, Krievijas un Lietuvas vilkus. Tā kā kopējais robežas garums ar šīm kaimiņzemēm ir 1200 km un zinot, ka vidējais vilka veiktais attālums pēc atdalīšanās no sākotnējās ģimenes (līdz atrod brīvu teritoriju un partneri) ir 100 km, tad sanāk, ka kopējā platība no kurienes Latvijā regulāri var ienākt vilki ir 120 000 km². Tā ir 3 reizes lielāka teritorija nekā viss Latvijas vilku areāls kopā ņemot. Un no šīs teritorijas Latvijā nevarētu ienākt, teiksim, 20 pāri vilku, kuriem piedzimtu 120 vilcēnu un kuri kompensētu iztrūkumu, ko rada pārmērīgi lielā vilku izšaušana? Tiešām? Nemūžam?

Vēl interesantāks salīdzinājums rodas ar Rumāniju, kur vietējie aitkopji spēj sadzīvot ar vairāk kā 6000 lāčiem, 2500 vilkiem un 1500 lūšiem. Medību kvotas 2005./2006. gada medību sezonā bija sekojošas: 250 lāči, 400 vilki, 150 lūši, 500 meža kaķi.

Zvārdes histēriju lieliski papildina biologa Uģa Bergmaņa niķis Teiču dabas rezervāta pierobežā ierīkot ērgļu barotavu pie kuras kopš 1994.gada viņš regulāri šauj vilkus. Bergmanis ir tādas pasugas biologs, kurš pažēlos peli un pasūrosies, ka kaut kur Sīrijā vai Āfrikā vietējie mednieki noklapēs kādu no Latvijas mazā ērgļa 3500 pāriem, kamēr pats, ne aci nepamirkšķinot, Teičos pie barotavas šaus aizsargājamas sugas pārstāvjus, kas nav mērāmi tūkstošos.

Tagad mēs nedaudz varētu pakavēties pie mednieku darbības ekonomiskajām sekām jeb zaudējumiem, kurus rada vēlme palielināt pārnadžu skaitu un līdz minimumam samazināt vilku un lūšu skaitu.

Pārāk lielās stirnu, staltbriežu u.c. populācijas izraisa autoavāriju pieaugumu uz ceļiem, kas noved arī pie cilvēku nāves, savainojumiem un bojātām mašīnām - un tas bija zināms jau iepriekš, ka pie šādas medību politikas pieaugs stirnu, staltbriežu, mežacūku u.c. skaits un, ka tas neizbēgami novedīs pie autoavāriju pieauguma.

2009.gadā Ceļu policijā reģistrētie dati par Ceļu Satiksmes Negadījumiem ar dzīvniekiem uzrādīja, ka pavisam notikuši 473 negadījumi un 18 gadījumi ar cietušajiem, kā rezultātā 2 cilvēki gājuši bojā un 23 ievainoti.

2013. gadā apdrošināšanas kompānijā BALTA tika reģistrēti 660 gadījumi, kad pieprasīta KASKO kompensācija par auto bojājumiem, kas nodarīti sadursmē ar meža zvēru. Pēc Valsts policijas datiem 2013. gadā šādos negadījumos bojā gājuši 2, bet cietuši 40 cilvēki.

1948.gadā mednieki Latvijas mežos palaida 35 jēnotsuņus, kuru kažokos atradās arī ērces, kas bija inficētas ar encefalītu un Laima slimību. 2013.gadā ar ērcu encefalītu Latvijā saslimuši 365 cilvēki, bet ar Laima slimību - 454 cilvēki.

Pēc Latvijas valsts mežu atskaitēm redzams, ka pārnadžu izraisīto jaunaudžu bojājumu apjoms 2013.gadā ir sasniedzis 4762 hektārus, bet lai mazinātu bojājumu apjomu, tiek veikta jaunaudžu apstrāde ar repelentiem, kas 2013. gadā izmaksāja 272 tūkstošus latu. Kopumā pēdējos trijos gados LVM repelentiem ir iztērējuši 700 tūkstošus latus.

Viena hektāra nopostītas jaunaudzes atjaunošanas izmaksas ir 700-800 lati, līdz ar to 4762 hektāru atjaunošana izmaksā 3.3-3.8 miljonus latus (4.6-5.3 miljoni eiro).

Nemaz nevajag atgādināt par mežacūku, stirnu un briežu nodarītajiem zaudējumiem lauksaimniekiem, no kuriem viņiem jau nelabi metas. Piemēram, Laurim Saliņam no Vietalvas Pļaviņu pusē mežcūkas vienā pašā sezonā radīja 300 tūkstošu latus lielus zaudējumus. Mednieku kolektīvos nostāja šajā jautājumā ir nelokāma kā miets – zemnieki paši vainīgi, ka nemāk sarunāties ar mednieku klubiem.

Bet tas viss ir sākums. Galvenais par ko masu medijiem vajag runāt ir vilku noplēstās aitas, kas piemeklē dažus saimniekus, kuriem ir niķis atstāt aitas caurām diennaktīm ganīties mežmalā. Piemēram, 2000.gadā nokoda 18, 2005.gadā – 9, 2010.gadā – 70, 2012.gadā – 163 aitas. Vienas elites šķirnes aitas cena ir ap 140 eiro. Bet tas ir pietiekams pamats, lai medību žurnāliste I.Pētersone skriētu puslatvijai apkārt un nofotografētu dažas aitas 50 dažādos rakursos. Bet velti cerēt, ka viņa skrēja uz Ķemeru nacionālo parku, lai nofotografētu mednieku izveidoto pielūzņojumu, ko sauc par medību torņiem un barotavām. Tāpat velti cerēt, ka šāvējonkulis varētu saprast, ka Eiropā aita nav aizsargājama suga un 100 aitas nav nacionāla līmeņa jautājums.

Aizraujoši ir klausīties mednieku organizāciju pārmetumos, ka ‘neviens ar viņiem negrib sarunāties’ pēc tam, kad tieši viņi ir tie, kuri ilgstoši ignorē pārējās sabiedrības intereses. Medību popularizētājs Jānis Kļaviņš pat aizrunājās tik tālu, ka „vieglāk ir atzīt, ka esi gejs (nekā mednieks), jo tas ir moderni un populāri”. Kā uzlabot mednieka tēlu sabiedrības acīs? Ideju un variantu netrūkst – piemēram, pārtraukt šaut vilkus un lūšus un kā simbolisku zīmi pāriešanai jaunā kvalitātē Barviks, Caune, Galkina, Gaross, Pētersone, Sisenis un Zakovics triko kostīmiņos varētu sarīkot priekšnesumu „Gulbju ezers” kādā no televīzijas šoviem.

Vilki un lūši vienmēr ir bijuši Latvijas mežu ekosistēmas neatņemami un neaizvietojami dalībnieki, ko nevarētu teikt par tā saucamo ‘medību tradīciju’, jo medību tiesības Latvijā vēsturiski ir bijušas svešzemju kungiem (vācieši, zviedri, krievi), bet latvieši varēja piekopt vien malumedības. Pa īstam legalizēties un izvērsties latviešu malumednieki varēja pavisam nesenā pagātnē – Padomju Savienībā. Tie viņiem bija zelta laiki, kas ļāva attīstīties visatļautības sajūtai un negausībai, kuras izpausmes patreiz var novērot ekstrēmi sadrumstalotajā medību ‘saimniecībā’, kas no 950 medību klubiem 2000.gadā sašķēlās līdz 1440 klubiem 2010.gadā ar vidējo platības lielumu 27 km² (~5x5 km) un 15 medniekiem klubā. Pietiek tikai parādīties vilku pārim lai uzreiz atskanētu gaudu dziesma, ka vilki ‘iztīra’ vairākus ekstrēmi sīkos medību iecirkņus, kuros resnie un slinkie šāvējonkuļi grib ierīkot briežu un mežacūku fermu, lai mednieks-kolhoznieks katru reizi, kad ieiet mežā varētu ko nošaut pie barotavas. Bet kāds tam visam ir sakars ar ekoloģiju? Vai negausība un slinkums ir pietiekams pamats lai vilkiem un lūšiem atņemtu dzīvību?

Ilggadējais specvienības komandieris Jānis Kušķis pēc tam, kad kādu laiku bija pavadījis mednieku asociācijā, savā spriedumā bija lakonisks: „to kompāniju vada kaut kāds muļķīgs azarts nogalināt”. Un nevar nepiekrīst Jānim Kušķim, jo ētisks mednieks necenstos dabu pārveidot par kolhozu un neapšautu vilkus un lūšus, bet gan kā pašsaprotamu lietu pieņemt, ka medības nebūs sekmīgas katru reizi, kad viņš ieies mežā. Ja kāds grib 100% garantiju, tad lai iet pēc gaļas uz lielveikalu.

Atšķirībā no vilkiem, kuri savā teritorijā uztur veselīgas pārnadžu populācijas, mednieki-kolhoznieki savā negausībā ir panākuši vien to, ka Gunārs Skriba mūža nogalē spiests atzīt, ka staltbriežu populācija ir tik ļoti deģenerējusies, ka atsevišķos medību iecirkņos pat pēc 10 gadu ilgām selektīvajām medībām nav saskatāmi būtiski situācijas uzlabojumi.

Sabiedrība var nosaukt vilku par Gada dzīvnieku, bet, ja mednieki-kolhoznieki apšauj ne tikai Latvijas, bet arī ienākošos vilkus no Igaunijas, Krievijas, Baltkrievijas un Lietuvas, tad vilku aizsardzības ziņā mēs joprojām esam Padomju Savienībā jeb nav nozīmes tam, ko vēlas sabiedrības vairākums – visu

nosaka šāvējonkuļi, kurus interesē tikai tas, lai mežā būtu briežu un mežacūku ferma, kas nodrošinātu izklaidi 1% iedzīvotāju.

Ņemot vērā to, ka vidējais padomju mednieka vecums ir ap 60 gadiem un, ka vairums no viņiem ir ar 40 gadu medību pieredzi, kuru laikā viņi nav apguvuši nepieciešamās prasmes un psiholoģisko noturību, lai apsaimniekotu pārnadžu populācijas un joprojām nespēj pieņemt vilkus un lūšus kā neatņemamus un neaizvietojamus Latvijas mežu ekosistēmas dalībniekus, ir iespējams tikai viens secinājums - laiks atbrīvot Latvijas mežus no šīs padomju plastmasas.